



**Monumentnummer\*: 515330**

Smallepad 5  
3811 MG Amersfoort  
Postbus 1600  
3800 BP Amersfoort  
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21  
F 033 421 77 99  
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument  
Inschrijving register\*: 19 maart 2001  
Kadaster deel/nr: 82773/108

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*		
Warffum		Het Hogeland		Groningen		
Straat*	Nr*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Hoofdstraat	27		9989 AM	Warffum		
Hoofdstraat	29		9989 AM	Warffum		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kad. object*	Appartement	Grondperceel		
Warffum	C			2869		
Warffum	C			2929		

#### Rijksmonumentomschrijving\*\*

##### Inleiding

KERK met aangebouwde CONSISTORIE en aangebouwde PASTORIE, en een HEK gebouwd in opdracht van de Christelijk Afgescheiden gemeente, die sinds 1841 was erkend. De pastorie kwam in 1885 gereed en de kerk in 1886, beide opgetrokken in een Eclectische bouwtrant. Als architect werd aangetrokken T. Huizenga uit Uithuizen; aannemers waren W.D. Rottschäfer uit Stedum (pastorie) en J. Zeldenrust uit Warffum (kerk). De kerk kwam in de plaats van een oudere kerk uit 1844 die door de groei van de gemeente te klein was geworden. In 1906 werd een orgel uit 1783, gebouwd door Johannes Sporeman, aangekocht van Martinus Vermeulen uit Woerden. Het kreeg een plaats tegen de oostwand van de kerk. Om de orgelgalerij te kunnen bouwen moest de bestaande preekstoel vervangen worden door een nieuwe. In 1950 is het portaal van de kerk iets vergroot en de trap naar de tribune gewijzigd. De pastorie heeft in de loop der jaren verschillende wijzigingen ondergaan, met name in 1946 en 1970, waardoor de achtergevel geheel veranderd is. In 1936 werd de achterzijde van het complex uitgebreid met een verenigingsgebouw, dat buiten de bescherming valt vanwege latere aanpassingen en verbouwingen. Kerk en pastorie zijn in 1982 gerestaureerd, waarbij er een nieuwe garderobe in het portaal is aangebracht.

Het complex ligt aan de Hoofdstraat op de als beschermd dorpsgezicht aangewezen wierde van Warffum. Het

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



kerkterrein wordt aan de voorzijde van de openbare weg gescheiden door een HEK. Het bestaat uit gietijzeren pijlers bekroond door dennenappels, waartussen stijlen en regels van smeedijzer zijn bevestigd met bovenop afwisselend scherpe punten en gietijzeren klavermotieven.

#### Omschrijving

ZAALKERK opgetrokken in roodbruine baksteen op een iets uitspringend gepleisterd trasraam, aan de voorzijde afgezet met een gepleisterde bias. Het driezijdig gesloten schilddak, dat gedekt is met een zwart geglazuurde Hollandse pan, is tegen een rechte schoudergevel (voorgevel) geplaatst. Onder de dakgoot (niet origineel) een decoratief muizetandfries in gele en rode baksteen. De voorgevel (west) wordt extra benadrukt door decoratieve pleister- en metselwerkmotieven en heeft op de schouders en tuit gepleisterde ornamenten; op de hoeken en aan weerszijden van de entree bakstenen pilasters met verdiepte vlakken gevuld met decoratief metselwerk, die uitmonden in de schouders van de topgevel; in de top een klimmend boogfries in gele en rode baksteen; een gepleisterde cordonlijst deelt de topgevel in tweeën. In het middenrisaliet de hoofdentree, bestaande uit een dubbele houten paneeldeur met half rond bovenlicht met decoratieve gietijzeren tracering onder een rondboog van gele en rode baksteen; de deur wordt van het bovenlicht gescheiden door een bewerkt houten kalf; de deur wordt omlijst door gegroefde pilasters met bovenop een konisch ornament met bol; de omlijsting wordt afgesloten door een kroonlijst met gevelsteen erboven met daarop het bouwjaar 1886 en de namen van de kerkvoogden plus een bijbeltekst. Aan weerszijden van de entree een omlijst rondboogvenster met gietijzeren tracering en in de top een gietijzeren roosvenster omringd door een rollaag van gele en rode baksteen.

De beide zijgevels worden geleed door gemetselde steunberen en rondboogvensters met gietijzeren tracering onder een rondboog van rode- en kalkzandsteen, afgezet met een gepleisterde bias; de vensters hebben onder de gemetselde onderdorpels muizetanddecoratie. De noordgevel heeft vier vensters, de driezijdig gesloten achtergevel (oost) twee en de zuidgevel heeft er ook twee.

In het INTERIEUR van de kerk zijn ondermeer van belang: de orgeltribune steunend op twee gietijzeren gegroefde pilaren met fantasiekapiteel, de vijfkantige houten preekstoel aan twee zijden toegankelijk via een houten trapje met aan weerszijden een houten trapleuning met ijzeren spijlen, drie rijen houten banken, de houten plankenvloer, het spiegelboogplafond met ontluchttingsroosters en ijzeren trekstangen, de houten tribune met borstwering bestaande uit panelen ondersteund door twee gietijzeren gegroefde pilasters. Verder het van oorsprong eenklaviersorgel, maar inmiddels tweeklaviersorgel, in 1783 gemaakt door J. Spoooreman (plaats onbekend). Voor welke kerk dit orgel werd gebouwd is niet bekend; het is in 1906 door Mart Vermeulen uit Woerden in Warffum geplaatst. De firma Reil uit Heerde breidde in 1946 het orgel uit met een bovenwerk en een vrij pedaal.

Midden achter de oostgevel is de CONSISTORIE gebouwd, opgetrokken in roodbruine baksteen op een gepleisterd trasraam. Het met een geglazuurde pan gedekte zadeldak heeft een vernieuwde goot, een gemetselde schoorsteen op de nok en strakke windveren aan de oostzijde. In de noordgevel twee blinde rondboogvensters onder een boog van gele en rode baksteen en een omlijste deur (niet origineel); aan de oost- en zuidzijde twee rondboogvensters met gietijzeren roedeverdeling onder een boog van gele en rode baksteen.

Aan de zuidzijde is naast de kerk de PASTORIE aangebouwd op een nagenoeg vierkante plattegrond. Het in 1885 gebouwde pand is opgetrokken in roodbruine baksteen op een gepleisterd trasraam. Het afgeknotte schilddak heeft een kroonlijst en is gedekt met een zwart geglazuurde Friese golfpan. De voorgevel (west) heeft gemetselde



hoekpilasters met gepleisterde banden en heeft een gepleisterde cordonlijst ter hoogte van de onderdorpels van de vensters. De gevels worden geleed door getoogde T-vensters onder een segmentboog van rode en kalkzandsteen met een gepleisterde sluitsteen; de noordgevel heeft twee vensters en de zuidgevel drie, waarvan de middelste in een risaliet is geplaatst; onder dit middelste venster bevindt zich een keldervenster met rollaag van rode en kalkzandsteen. De vier vensters in de voorgevel wijken iets af: ze hebben een dubbele segmentboog en onder de houten onderdorpels metseldecoraties van kalkzandsteen. De hoofdentree bevindt zich midden in de voorgevel en bestaat uit een dubbele paneeldeur met bovenlicht en deurlichten met smeedwerk in een getoogde portiek met een gepleisterde boognis aan beide zijanten; de portiek wordt afgesloten door een rollaag van rode en kalkzandsteen met daaromheen een gepleisterde wenkbrauwboog, die wordt bekroond door een fantasiekroonlijst met sluitsteen; voor de entree een gemetselde stoep (drie treden). Boven de entree bevindt zich in een doorgetrokken geveldeel onder een zadeldak met fronton, een houten balkon met vernieuwd hek voor openslaande glasdeuren in de vorm van een driepasboog binnen een gepleisterde omlijsting met driepasboog. De gepleisterde achtergevel is geheel gewijzigd.

De INTERIEURs van consistorie en pastorie vallen buiten de rijksbescherming omdat ze te veel zijn verbouwd.

#### Waardering

Complex bestaande uit een zaalkerk met aangebouwde consistorie en pastorie, en een hek van algemeen cultuur- en architectuurhistorische waarde

- als goed voorbeeld van een groter complex van de Afgescheidenen in de jaren waarin hun gemeenten begonnen te groeien
- vanwege de voor die periode zo karakteristieke nadruk op de vormgeving van de voorgevel
- vanwege de opvallende eclectische timmermansvormgeving en ornamentiek
- vanwege de vrij hoge mate van gaafheid van het geheel
- vanwege zijn ligging binnen het als beschermd dorpsgezicht aangewezen gedeelte van het dorp.

#### Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen  
Religieuze gebouwen

#### Subcategorie

Dienstwoning(K)  
Kerk en kerkonderdeel

#### Functie

Pastorie(K)  
Kerk